

Yrkesvise forskjeller i livsinntekt, avgangsalder og pensjon

Pensjonsforum 1. desember 2023

**Knut Røed , i samarbeid med Erik
Hernæs og Øystein Hernæs**

*Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning
Ragnar Frisch Centre for Economic Research
www.frisch.uio.no*

Pensjonsreformen: Tettere kobling mellom yrkesinntekt og pensjon og større rom for individuell tilpasning

- Pensjonsreformen har forsterket insentivene til arbeid og gitt oss et mer økonomisk bærekraftig pensjonssystem.
- Åpningen for individuelt valg av avgangsalder kan gi store velferdsgevinster og styrke den sosiale bærekraften.

Levealdersjusteringen gir frihet til selv å velge om høyere forventet levealder skal «betales for» gjennom å jobbe litt lengre eller å konsumere litt mindre

- En grunnleggende premiss at alle faktisk har dette valget ...på noenlunde like vilkår.
- Men det har jo ikke alle: Folk aldres i ulikt tempo og noen jobber er mer belastende enn andre.

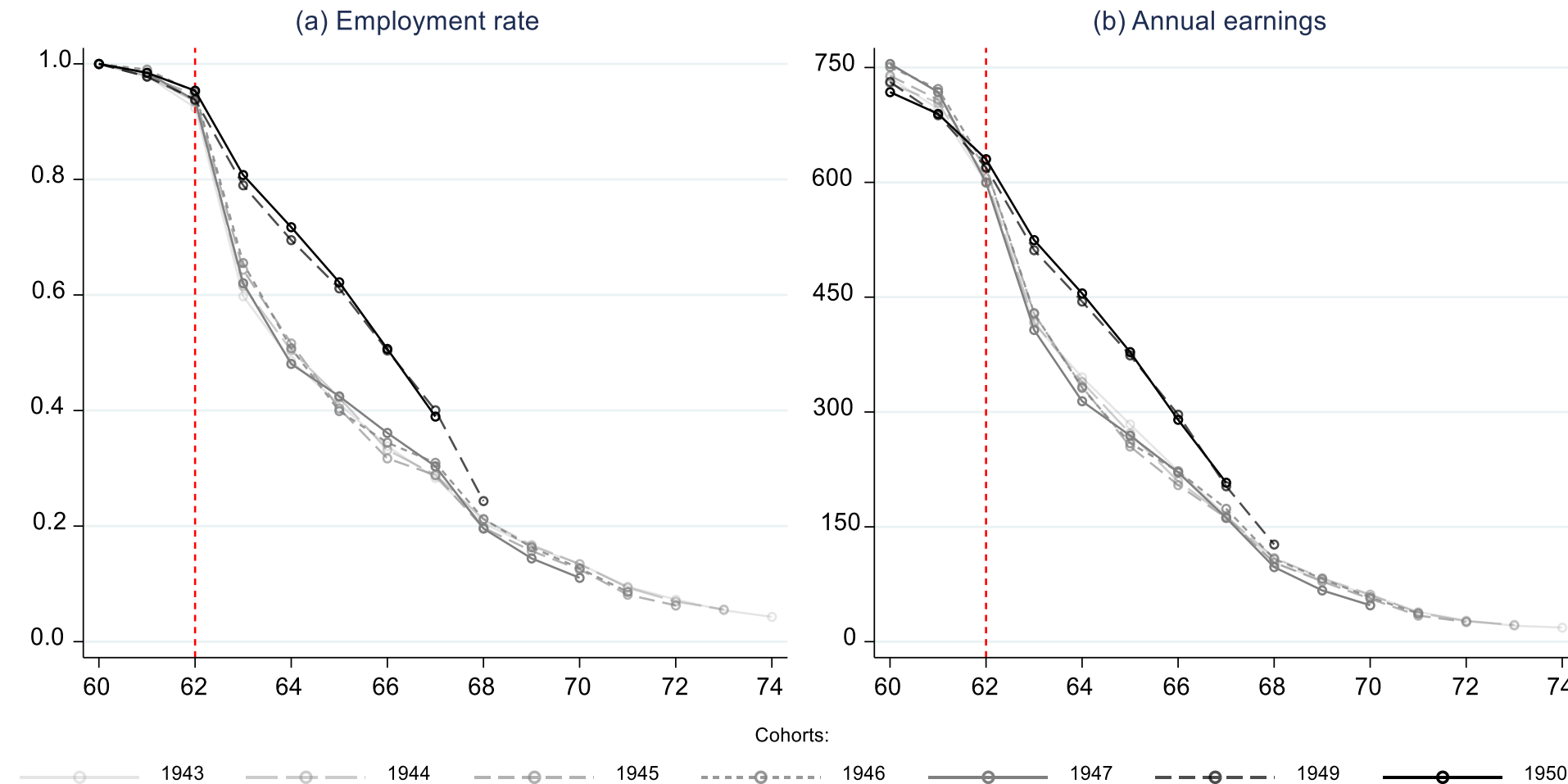
Det gamle pensjonssystemet tok i noen grad høyde for dette

- Besteårsregel
- Egen «sliterpensjon» til dem som faktisk sluttet å jobbe tidlig: AFP

AFP ivaretok viktige fordelingshensyn

- ... men på en ekstremt kostbar måte!
- Ga svært sterke insentiver til å trekke seg tidlig ut av arbeidslivet

AFP-reformen «virket»!

Kilde: Andersen, Markussen, Røed (2021)

... men på bekostning av økt ulikhet

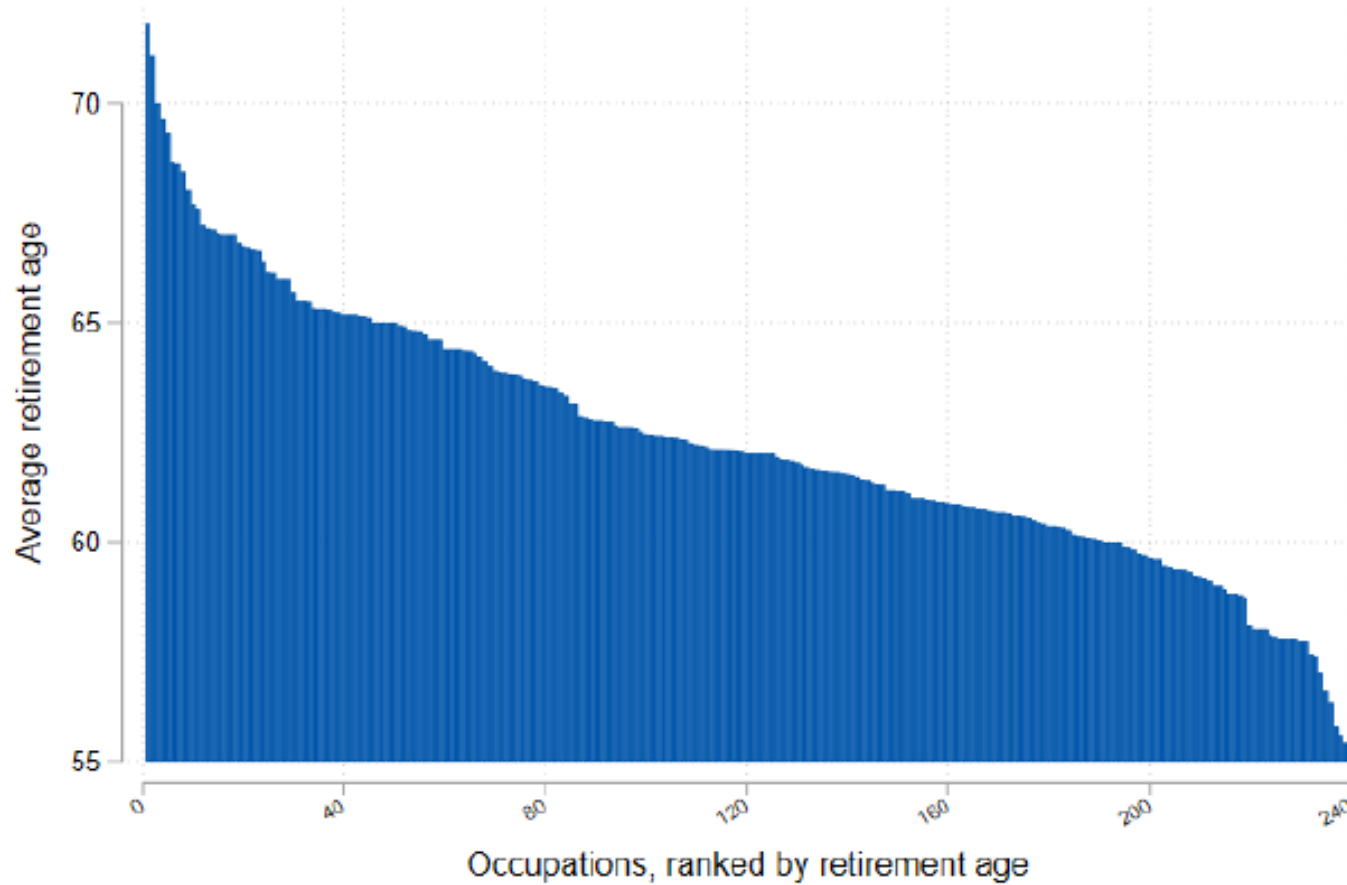
- Pensjoner som før ble forbeholdt folk med tidlig avgang fra arbeidslivet ble nå fordelt på alle som var tilknyttet AFP-ordningen.
- Andersen, Markussen, Røed (2021): Ginikoeffisienten knyttet til inntektsfordelingen blant de berørte eldre (63+) økte med 0,03, eller 21%.

Ville det vært mulig å knytte en «sliterordning» til arbeidets innhold istedenfor til faktisk avgang fra arbeidslivet?

- Noen yrker er forbundet med mer slitasje enn andre.

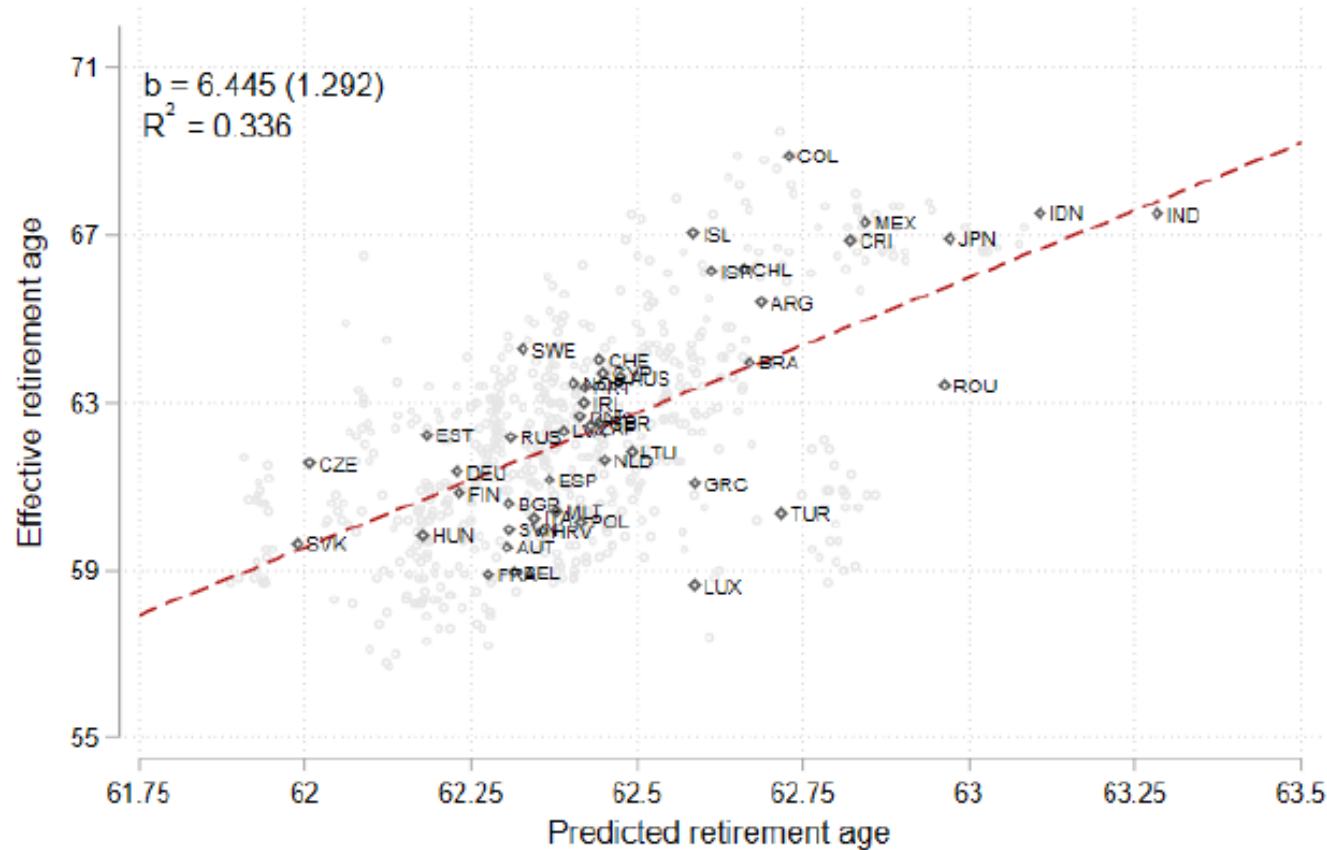
“Occupations Shape Retirement”

Avgangsalldre på tvers av yrker i USA

Kilde: Sauré, P. Seibold, A., Smorodenkova, E., & Zoabi, H. (2023) *Occupations Shape Retirement across Countries*. CESifo Working Paper No. 10365.

Faktisk kontra «yrkespredikert» avgangsalder på tvers av land

Kilde: Sauré, P. Seibold, A., Smorodenkova, E., & Zoabi, H. (2023) *Occupations Shape Retirement across Countries*. CESifo Working Paper No. 10365.

Hvem er «sliterne» i Norge?

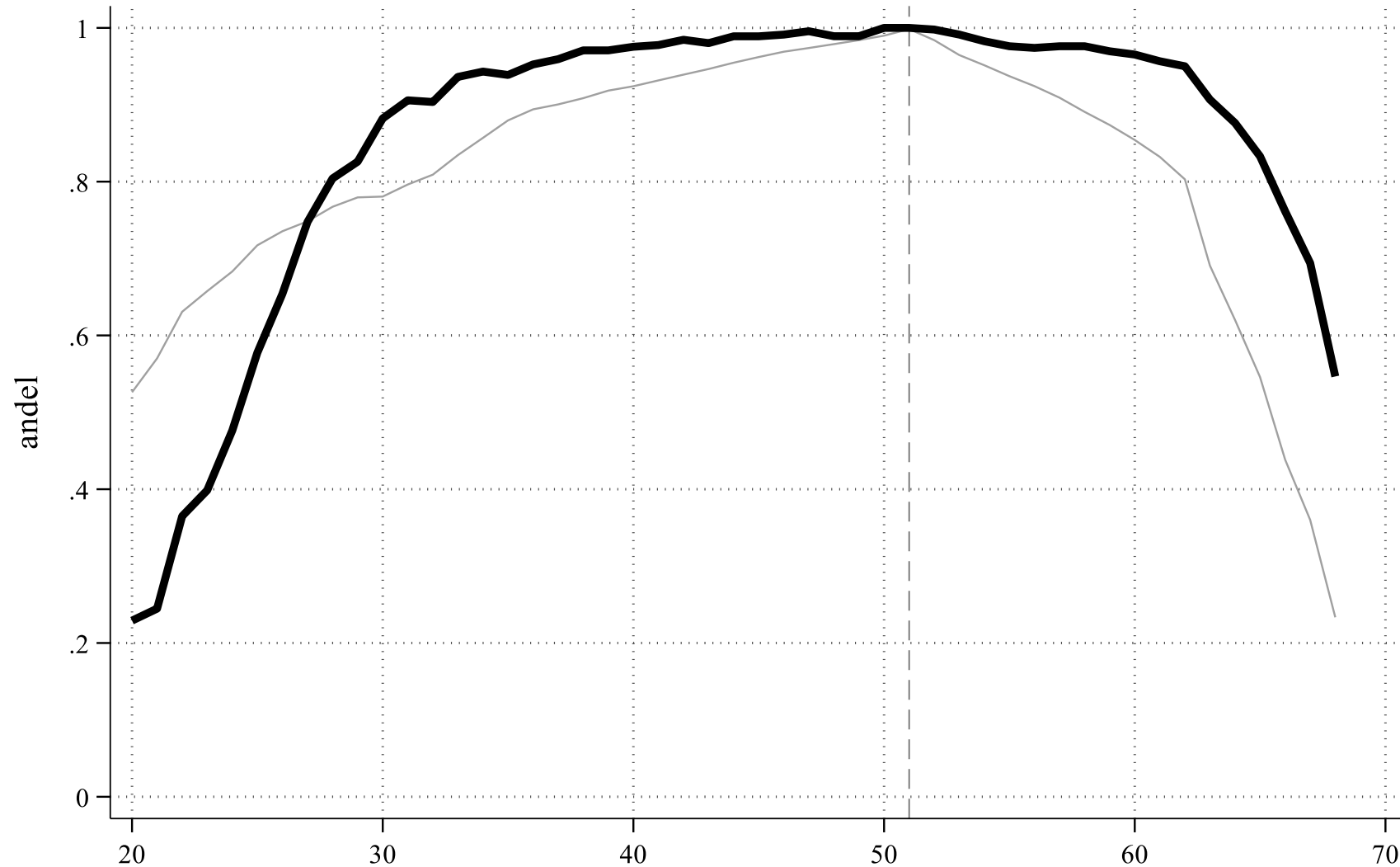
- Yrkesvise forskjeller i livsinntekt, uførhet, avgangsalder, og pensjon

Datagrunnlag, utvalg og variabler

- Alle personer født i 1952 som var bosatt i Norge og yrkesaktive ved alder 51 (72% av alle bosatte i aldersgruppen)
- Yrke observert i arbeidstakerregisteret fra 2003
- Yrkesinntekt observert fra 20 til 68 år. Pensjon observert til 69 år.
- Yrkesspesifikk forventet levealder hentet fra SSB (Texmon, 2022)

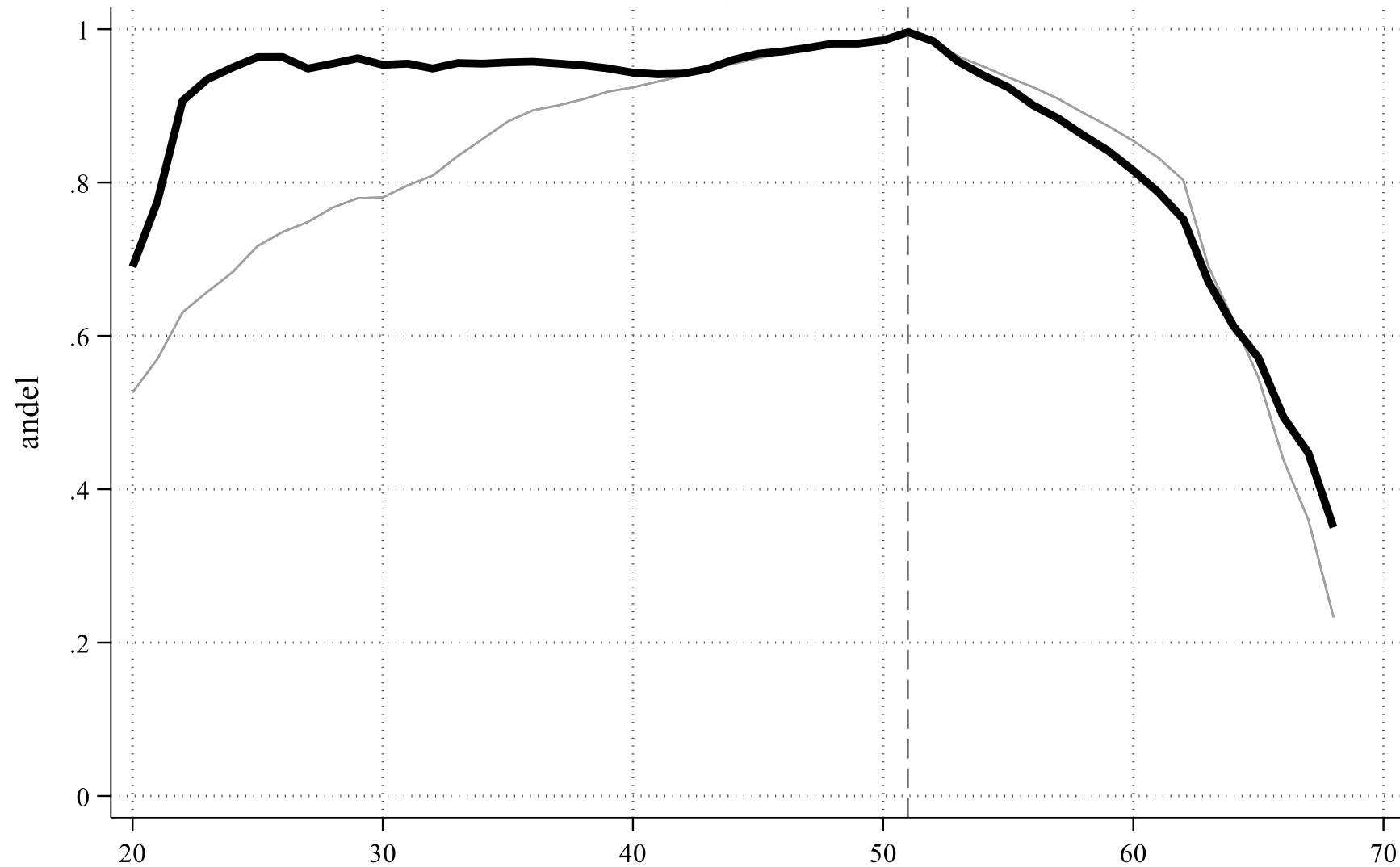
Tilnærmet komplette arbeidsmarkedskarrierer og livsinntektshistorier etter yrke ved alder 51

Sysseisseting over livsløpet – Professorer og andre lærere ved universiteter og høyskoler

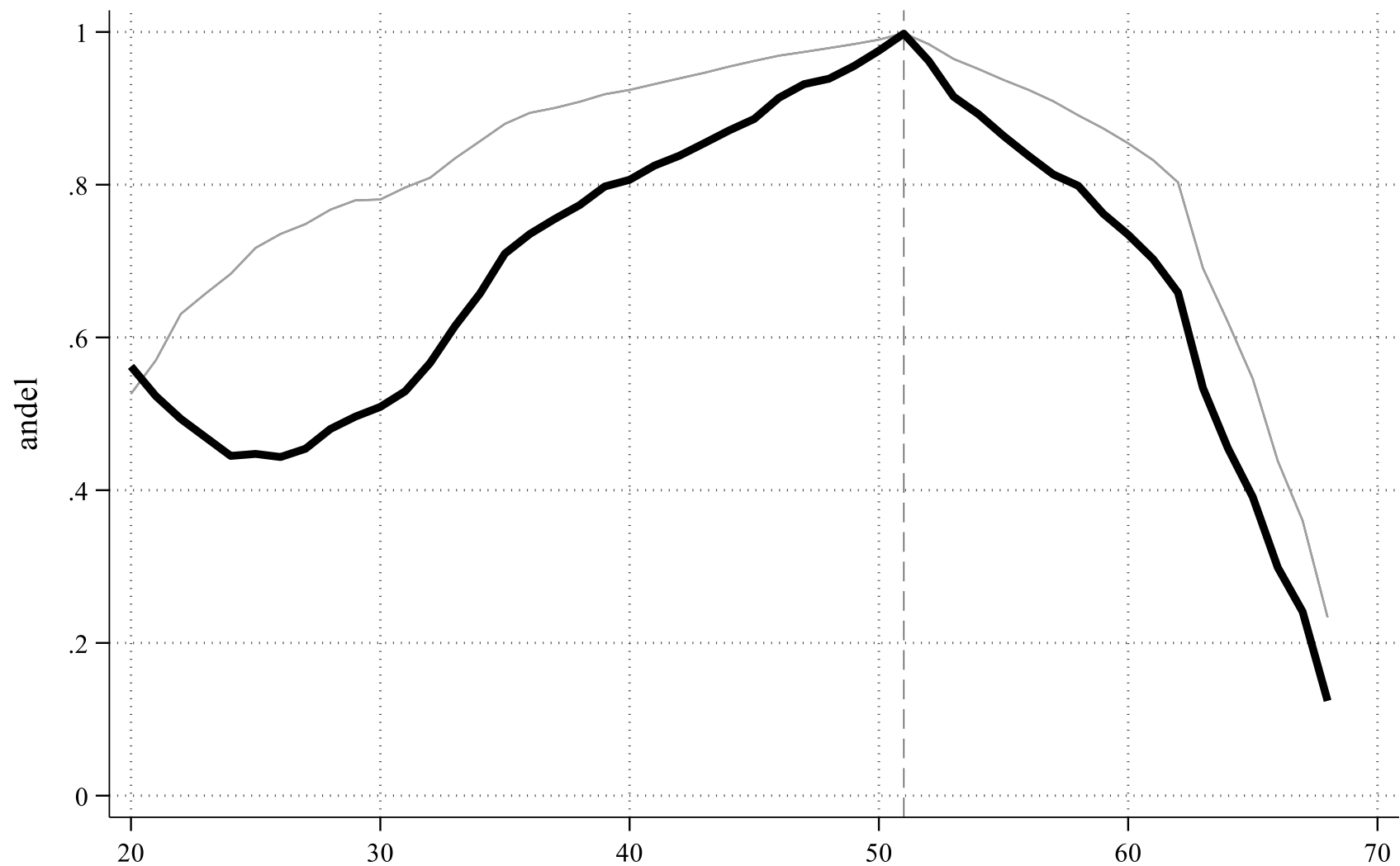

Sysseisseting definert ved yrkesinntekt over 1G

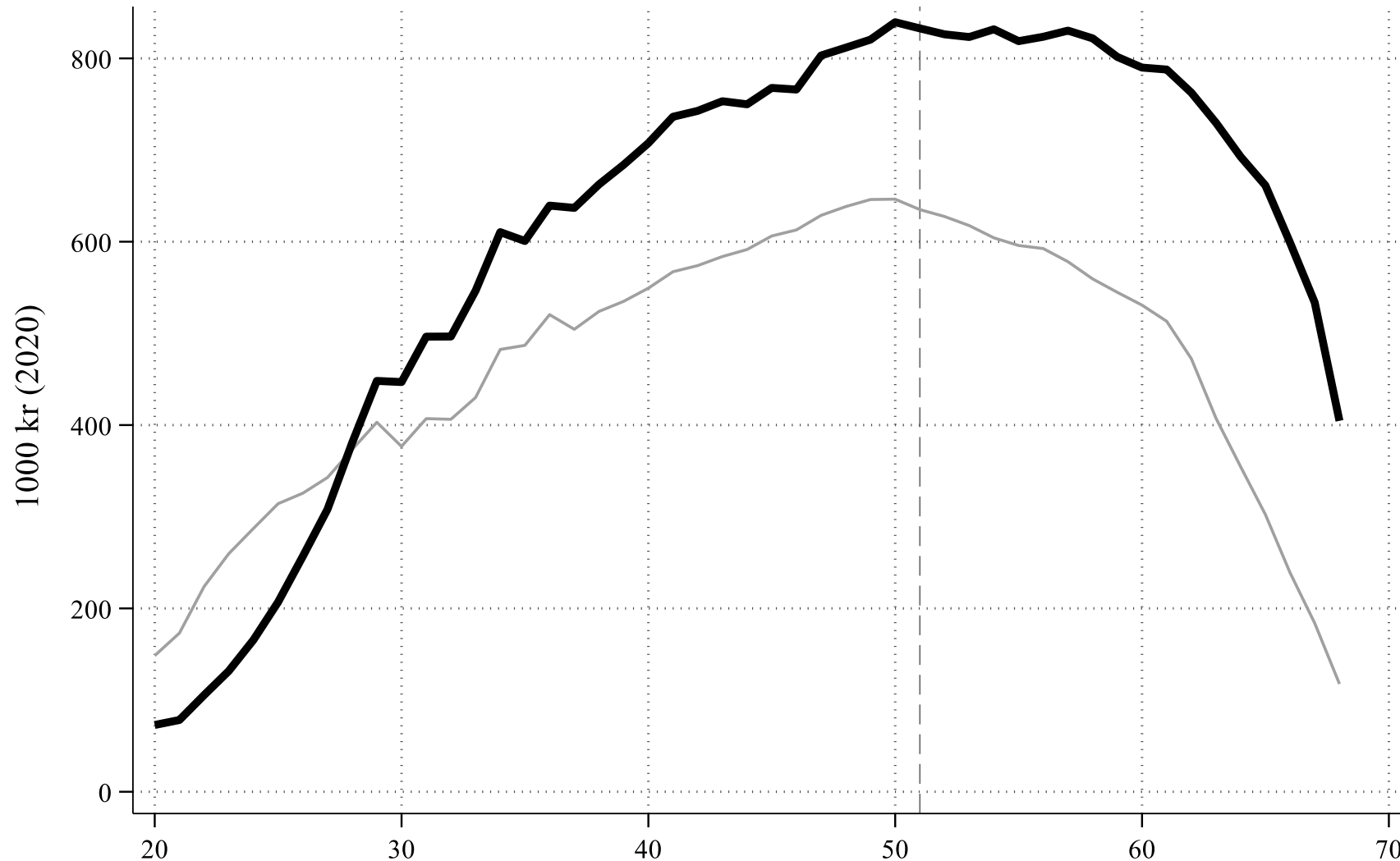
Transportarbeidere

Renholdere

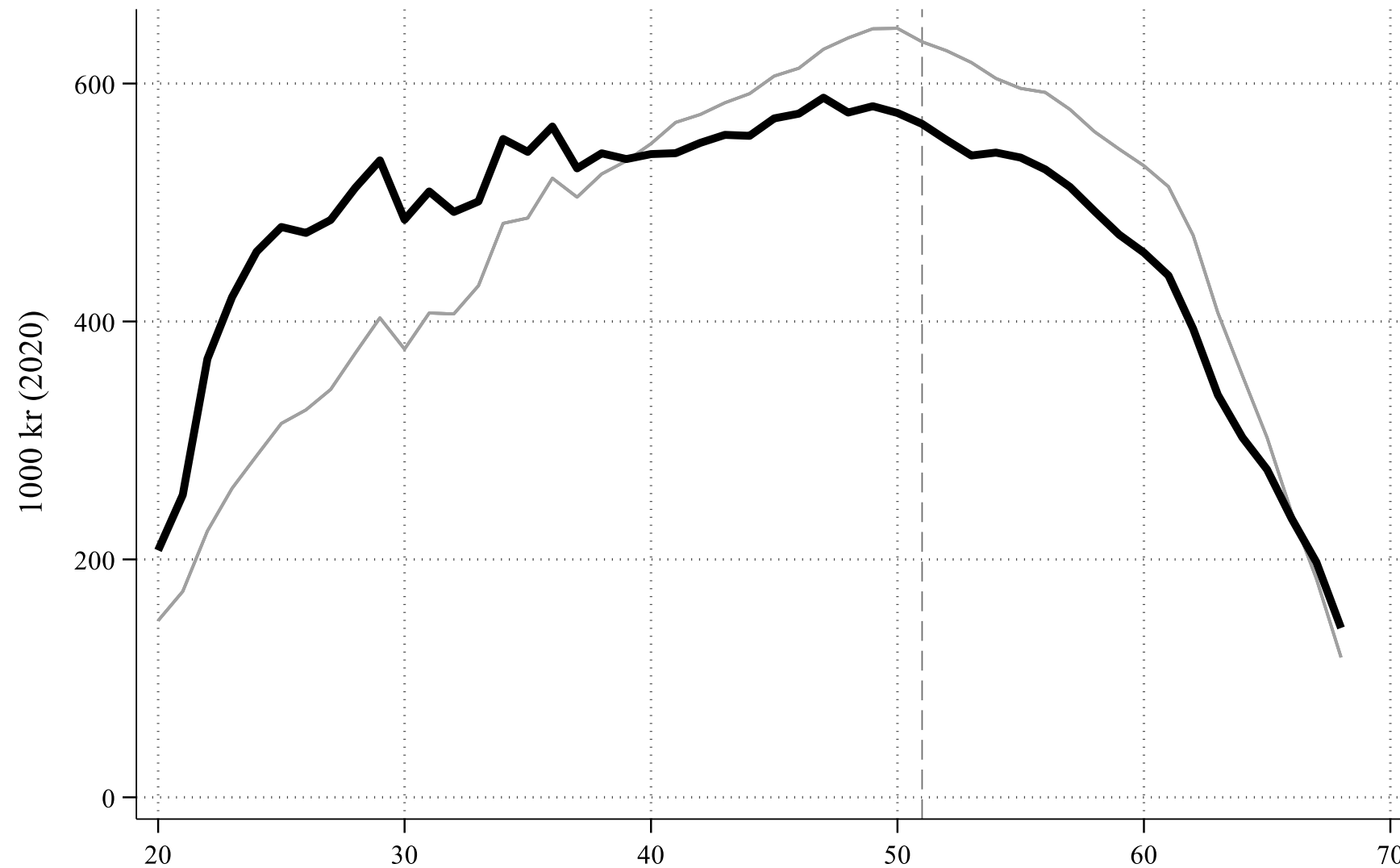

Yrkesinntekt over livsløpet – Professorer og andre lærere ved universiteter og høyskoler

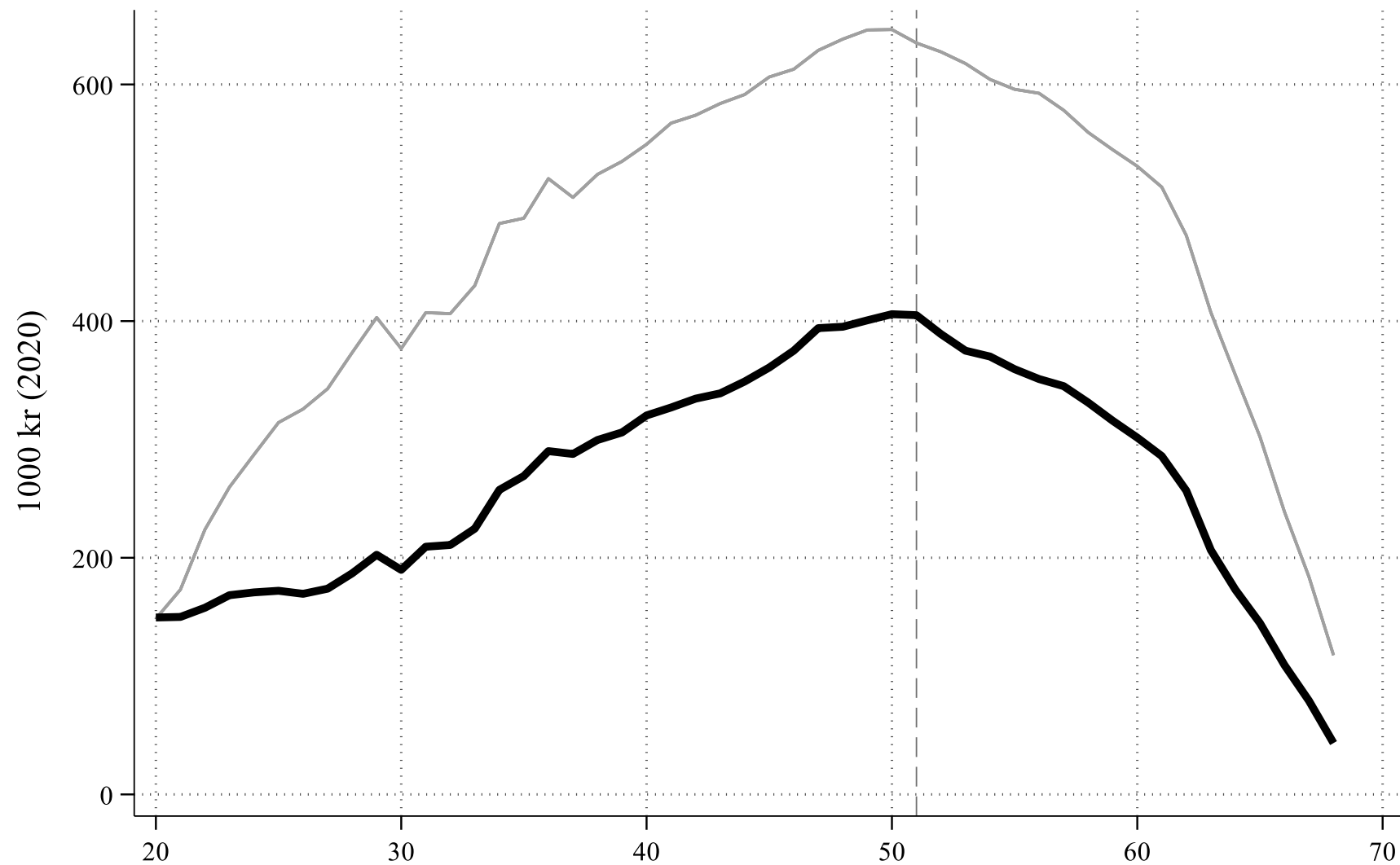

*Årlig yrkesinntekt ikke
betinget på
sysselsetting*

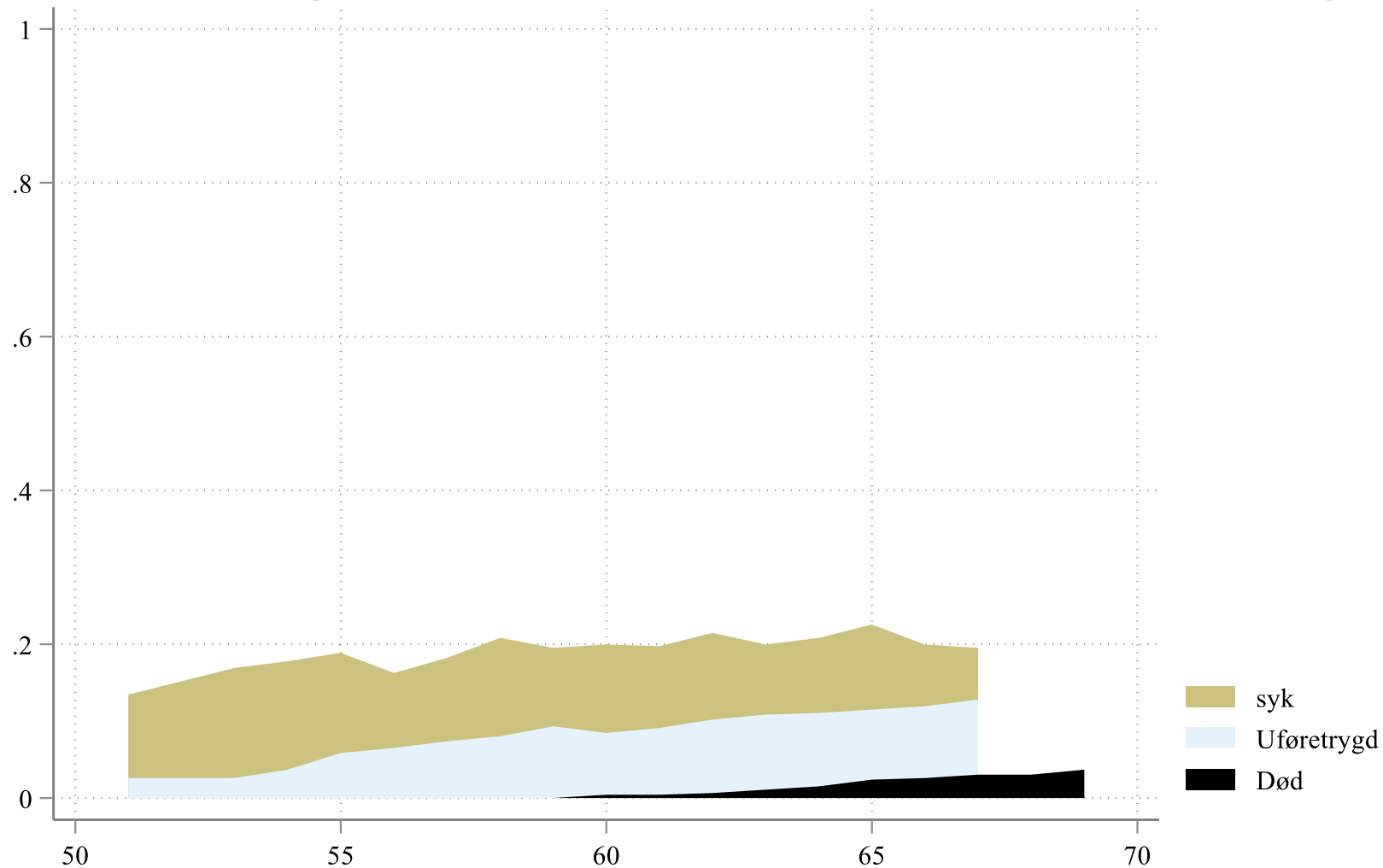
Transportarbeidere

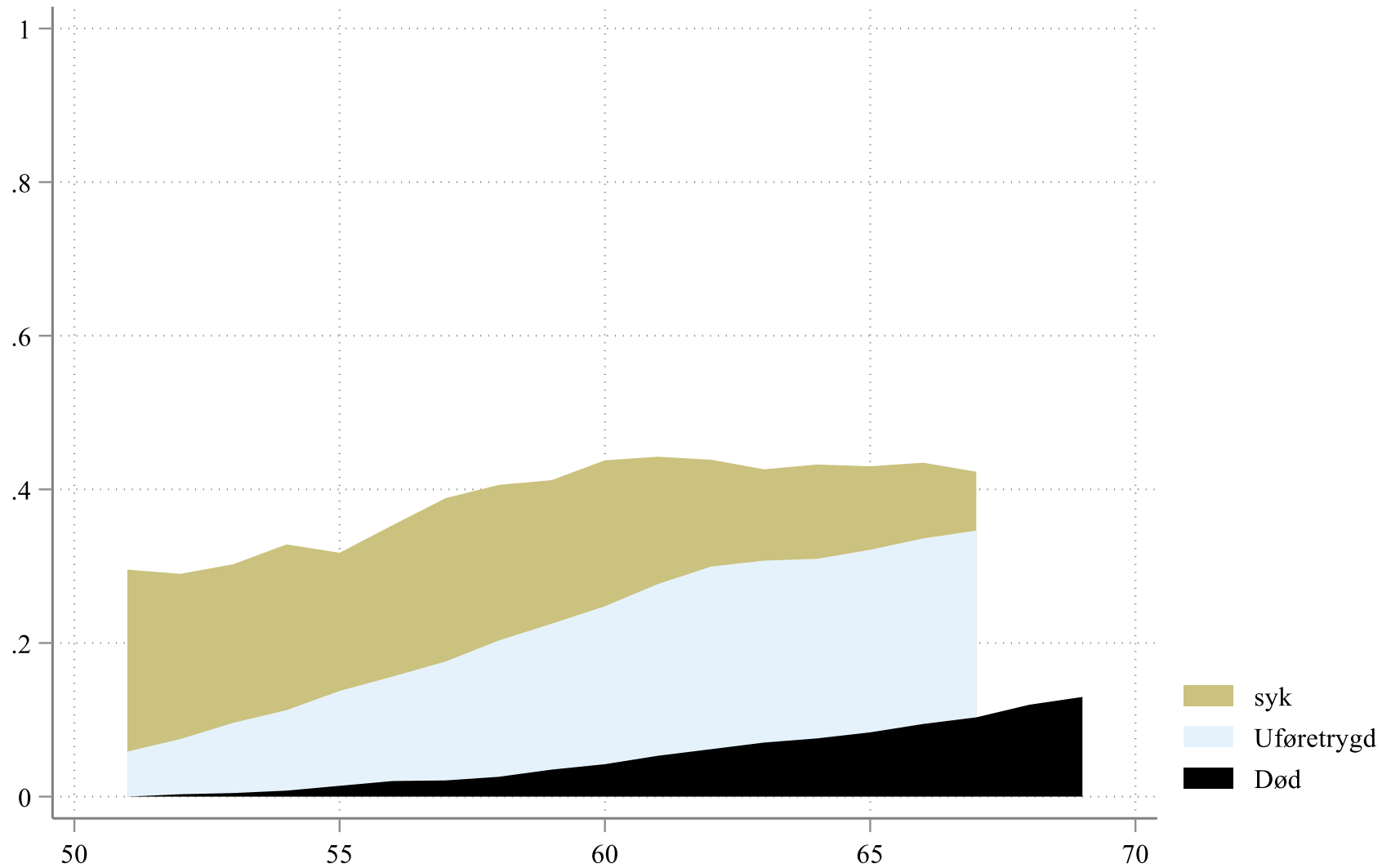
Renholdere

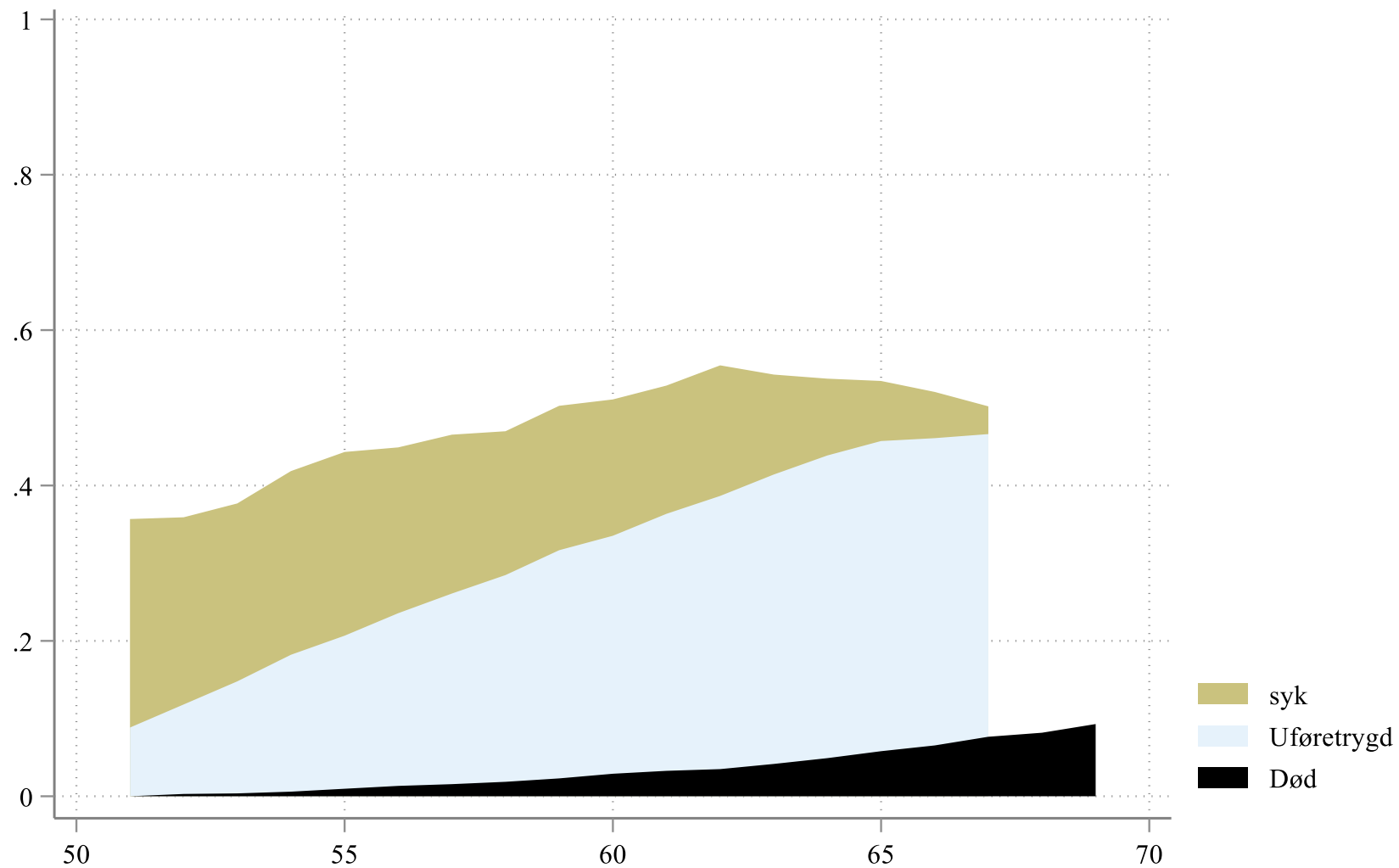
Sykefravær, uføretrygd, og død etter alder 51 - Professorer og andre lærere ved universiteter og høyskoler

Transportarbeidere

Renholdere

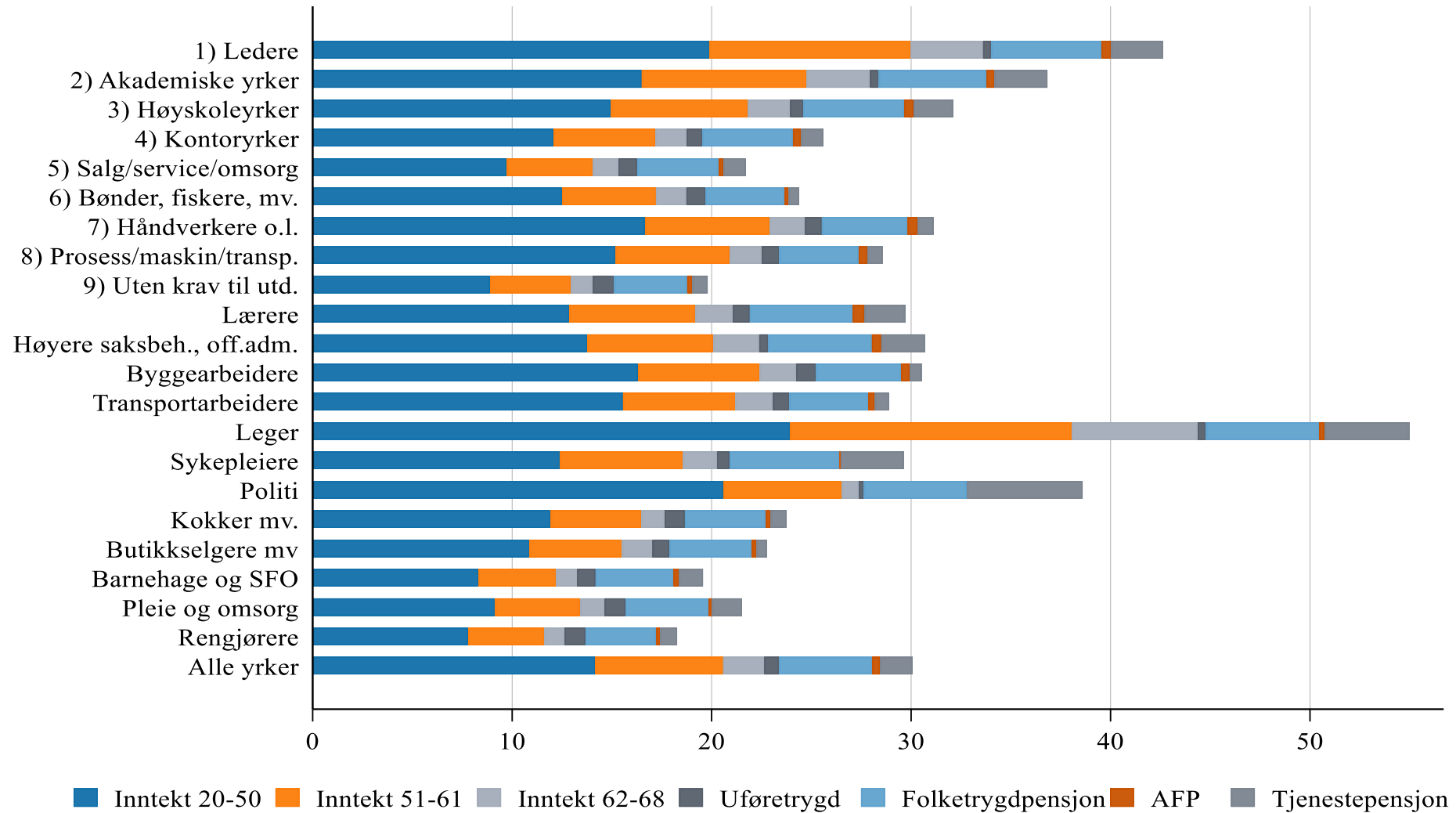

Sysselsatte 51-åringer i 2003 (1952-kullet) fordelt etter yrke, inntekt, avgangsalder og tidlig død									
Yrke ved alder 51	Antall Obs.	Andel kvinner	Ant. år i arbeid i alt	Samlet livsinntekt (Mill. kr.)	Samlet pensjon (Mill. kr.)	Forventet avgangs- alder	Fortsatt i arbeid 67 år	Fortsatt i arbeid 68 år	Død innen 67 år
<u>Yrkeskategorier</u> (1. siffer STYRK98)									
1. Ledere	4748	28%	42,7	42,2	8,6	66,1	48,1%	35,1%	4,7%
2. Akademiske yrker	5823	47%	41,2	36,4	8,5	66,1	46,5%	33,0%	4,4%
3. Høyskoleyrker	9922	51%	40,6	31,4	7,5	65,1	34,6%	21,3%	5,5%
4. Kontoryrker	4058	68%	39,5	24,8	6,1	64,5	32,7%	19,0%	5,6%
5. Salgs- og serviceyrker	9397	75%	36,6	20,8	5,4	64,1	31,0%	18,3%	5,9%
6. Bønder, fisker mv.	167	26%	38,4	23,4	4,7	63,5	31,1%	25,7%	11,4%
7. Håndverkere	3508	5%	42,3	30,3	5,6	64,5	32,8%	21,5%	7,2%
8. Prosess- og maskinoperatør, transport mv.	3696	17%	40,9	27,7	5,2	64,2	33,3%	22,9%	9,5%
9. Yrker uten utdanningskrav.	1990	69%	33,2	18,7	4,7	63,1	25,2%	13,9%	7,1%
Totalt	43309	49%	39,8	29,3	6,7	64,8	36,0%	23,3%	5,9%

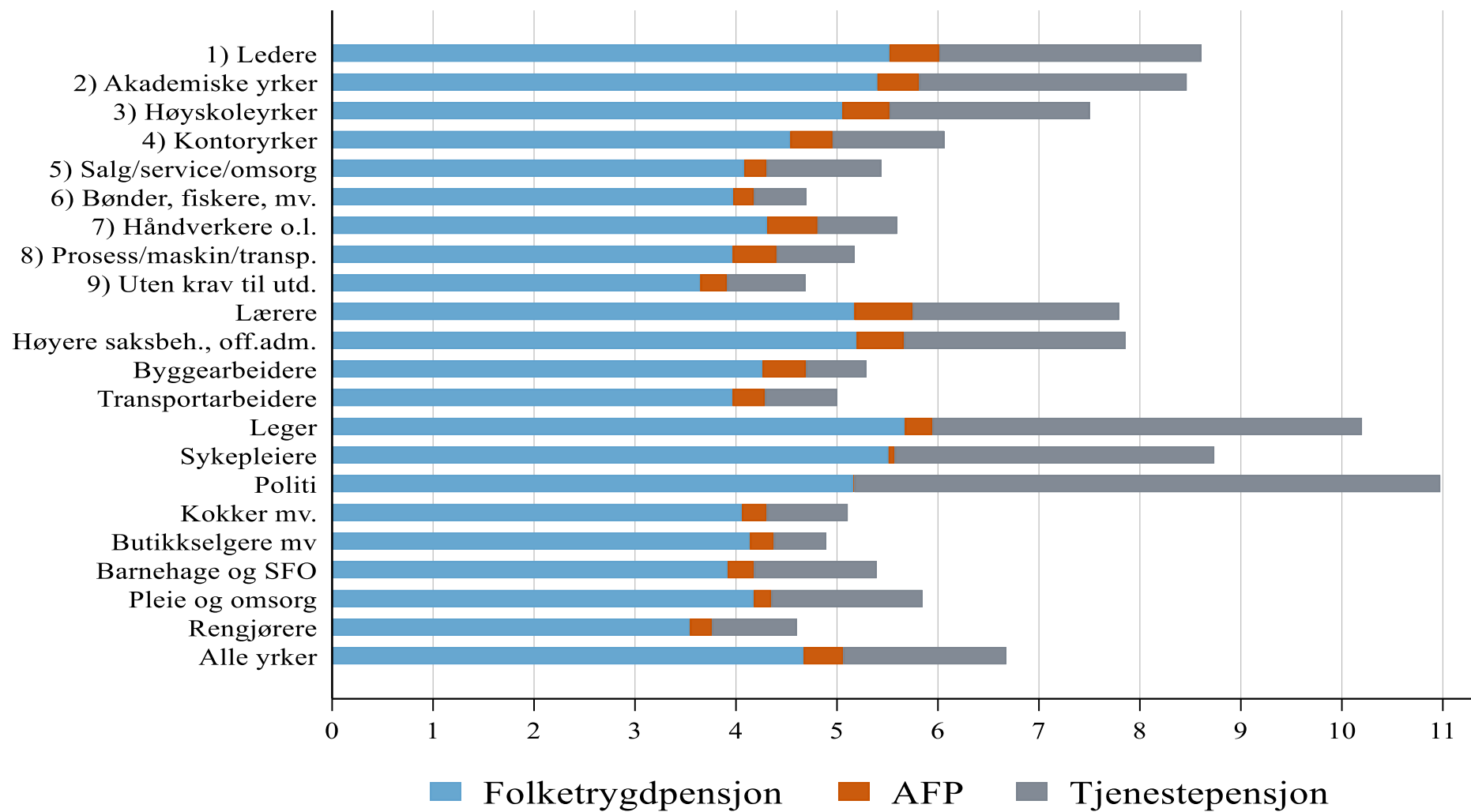
Sysselsatte 51-åringer i 2003 (1952-kullet) fordelt etter yrke, inntekt, avgangsalder og tidlig død

Yrke ved alder 51	Antall Obs.	Andel kvinner	Ant. år i arbeid i alt	Samlet livsinntekt (Mill. kr.)	Samlet pensjon (Mill. kr.)	Forventet avgangs- alder	Fortsatt i arbeid 67 år	Fortsatt i arbeid 68 år	Død innen 67 år
<u>Utvalgte enkeltyrker</u>									
Lærere	3113	62%	39,5	28,8	7,8	65,1	29,3%	15,5%	4,0%
Høyere <u>saksbeh.</u> off. adm.	1783	60%	41,4	30,2	7,3	65,7	38,3%	23,6%	5,5%
Bygningsarbeidere	1176	1%	42,0	29,5	5,3	64,4	34,8%	23,8%	7,7%
Transportarbeidere	1279	3%	42,8	28,1	5,0	64,9	44,7%	35,0%	10,0%
Leger	400	25%	41,2	54,6	9,9	67,3	74,5%	60,8%	2,8%
Sykepleiere	727	91%	40,0	29,0	7,9	65,4	28,7%	19,0%	3,3%
Politi	200	5%	41,8	38,4	11,0	62,9	30,0%	23,0%	9,5%
Kokker mv	313	46%	37,0	22,8	5,1	63,3	27,2%	16,0%	8,0%
Butikkselgere mv	2287	64%	37,8	21,9	4,9	64,5	37,7%	23,2%	5,9%
Barnehage og SFO	1112	81%	34,6	18,7	5,4	63,8	25,5%	12,2%	4,6%
Pleie og omsorg	3089	90%	36,9	20,5	5,8	64,1	29,2%	18,0%	5,8%
Renholdere mv.	1345	80%	32,0	17,2	4,6	63,0	24,1%	12,4%	7,1%

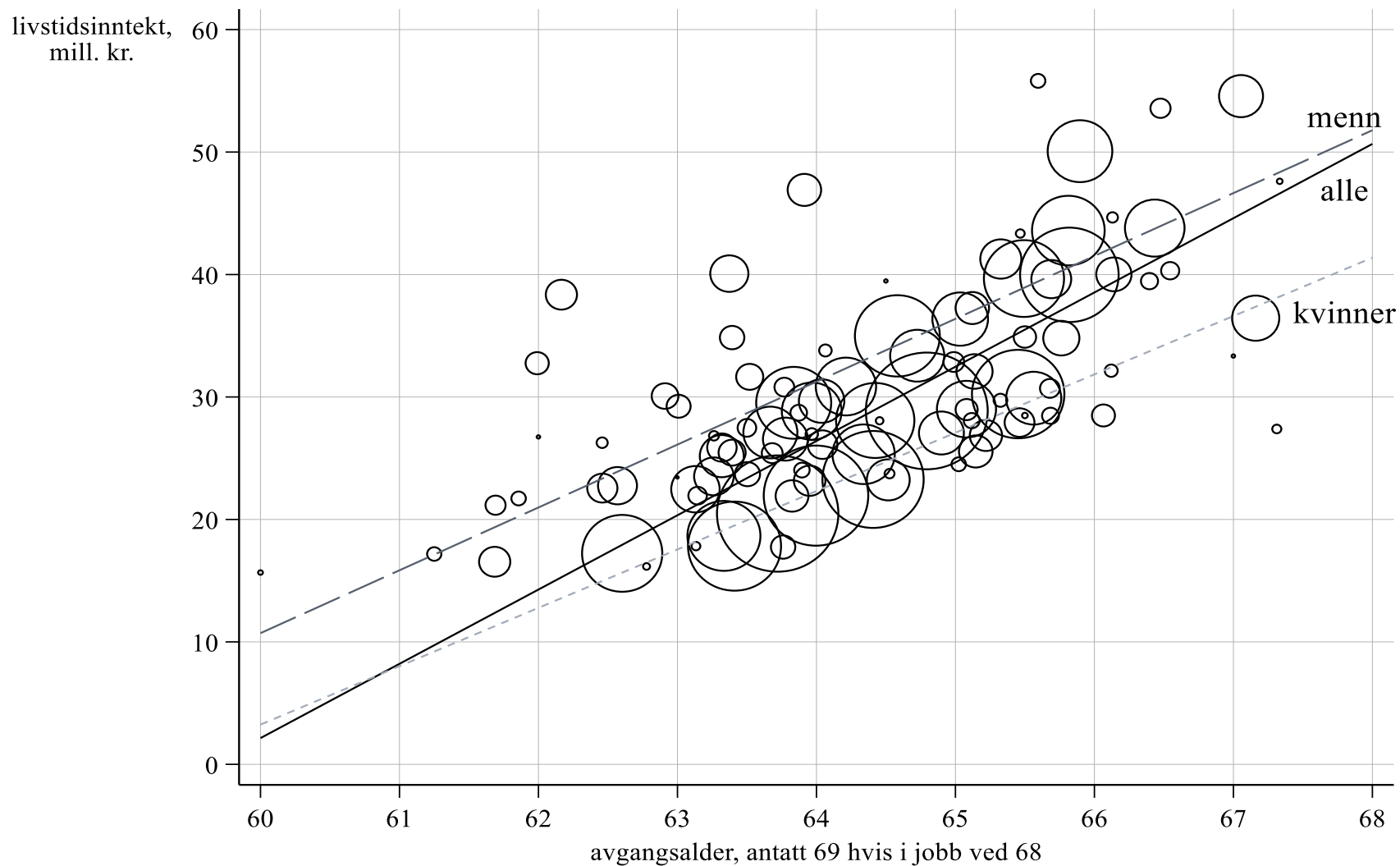
Forventet livsinntekt og dens sammensetning

Forventet samlet pensjon og dens sammensetning

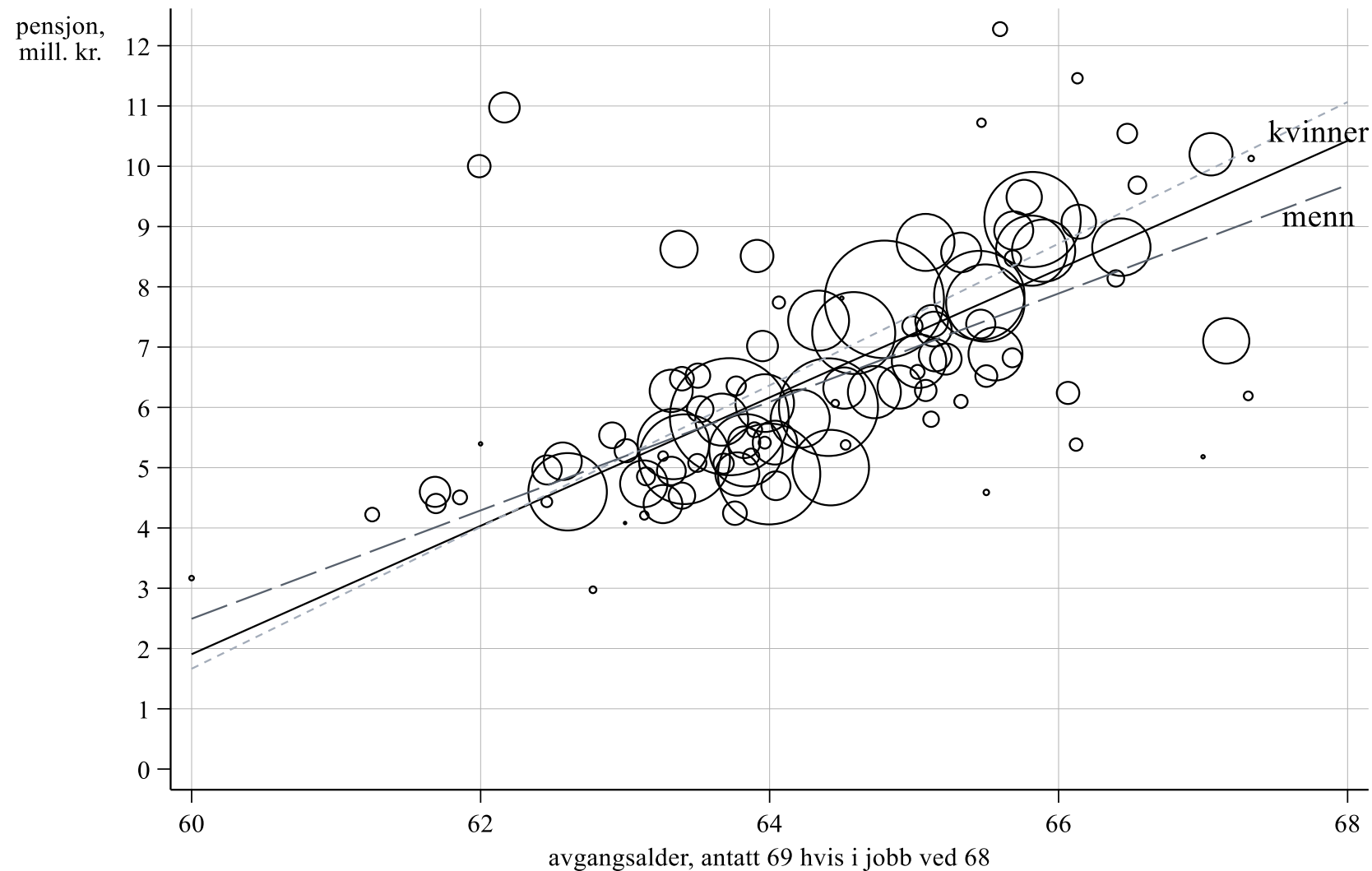

Sammenhengen mellom livsinntekt og avgangsalder i 99 yrker

*Ett år senere
avgang er
forbundet med ca.
7 mill. høyere
livsinntekt*

Sammenhengen mellom pensjon og avgangsalder for 99 yrker

*Ett år senere
avgang er
forbundet med ca.
1 mill. høyere
samlet pensjon*

Yrkesbasert pensjonsordning?

- Sterk og robust sammenheng mellom yrke og indikatorer for «tidligpensjoneringsbehov»
- Burde en «sliterordning» knyttes til yrke istedenfor til individuelt krav om å slutte å jobbe?
- Vil i så fall komme rundt motsetningsforholdet mellom effektivitet og fordeling.

Naturlig rolle for AFP?

- AFP er i spill – primært pga. av de såkalte AFP-fellene
- Forslaget om opptjeningsbasert ordning vil muliggjøre særlige tilskudd til pensjonskontoen når man jobber i «sliteryrker»
- Naturlig rolle for statstilskuddet (som dekker ca. en tredel av kostnadene)
- Vi i så fall gi AFP en reell selvstendig rolle i pensjonssystemet (ut over å motivere til fagorganisering)